

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, POUKU.

Lietnik II.

V Ljubljani 1. decembra 1901.

Št. 23.

Moderna pedagogika pa socialna demokracija.

Ali smo mi učitelji sovražniki ali prijatelji socialne demokracije? Kaj ne, nepotrebno vprašanje! Saj vsi vemo, da so nekateri izmed nas „jungovci“, pravi radikalni socialni demokratje, drugi liberalni, navadno ne vedó kaj so, mi katoliški učitelji pa smo prav tako radikalni nasprotniki socialne demokracije! Toda zastavimo vprašanje nekoliko drugače! Ali smo mi učitelji po svojih pedagoških načelih sovražniki ali prijatelji socialne demokracije? To vprašanje pa je še bolj kočljivo! Pedagoška načela so načela pedagogike, pedagogiko pa imamo vsi eno — torej? Torej — smo ali vsi prijatelji ali pa vsi sovražniki socialne demokracije! Vsak vidi, kako je to vprašanje kočljivo, ker je odgovor tako čuden. Zakaj če smo po svojih pedagoških načelih vsi prijatelji socialne demokracije, torej smo mi katoliški učitelji proti svojim načelom katoliški, torej so liberalci vkljub načel v praksi breznačelni, a značajni in dosledni so samo „jungovci“! Če pa smo po pedagoških načelih vsi sovražniki socialne demokracije, so pa jungovci proti načelom socialni demokratje, liberalci pa zopet proti načelom v praksi breznačelni.

Kje je kak izhod iz te zagate? Zakaj splošne breznačajnosti vendar nihče ne bo podtikal učiteljstvu!

Zdi se, da je le troje mogoče: ali moderna pedagogika nima nobenega ozira in odnošaja do socialne demokracije; ali ima sicer v sebi odnošaje do nje, a jih nedosledno skriva in taji; ali pa je več modernih pedagogik.

Več modernih pedagogik? Toda vsi se učimo iz ene pedagogike. Več pedagogik nas niso učili. Morda pedagogika nima nobenega odnošaja do socialne demokracije? Poglejmo!

Pedagogika uči vzgajati. Vzgajati moramo za življenje, za dejansko življenje, v katerem se dandanašnji bije velik boj med krščansko demokracijo in socialno demokracijo. Če naj je vzgoja praktiška, se pedagogiki skoraj ni mogoče ogniti teh velikih vprašanj. Ni treba in ni mogoče, da bi jih podrobno presojala, ampak v neki odnošaj mora stopiti do njih. Pedagog mora imeti neke gotove principe o teh velikih, osodepolnih vprašanjih in ti principi bodo tudi nevedé in nehoté vplivali na vzgojo. Če pedagog vidi, kako se nas loteva socialno-demokratiški duh, si ne bo mogel kaj, da ne bi tako ali tako vplival na mladino, ki je izročena njegovi vzgoji. Moderna pedagogika se mora ozirati na moderne potrebe in največja moderna potreba je le ta, da človek zavzema pravo stališče v tem velikem modernem boju, od katerega je odvisna usoda in bodočnost človeške družbe. Naj bo pedagogika tudi zgolj filantropična, če je praktiška, se ne bo mogla ubraniti nekega razmerja do demokracije. Pravijo, namen pedagogike je le ta, vzgojiti dobre ljudi in državljane. Toda, to je ravno vprašanje, kdo je dober človek in kdo dober državljan. Država ni nekaj abstraktnega, ampak neka konkretna tvorba in državljani so dobri ali slabi po svojem razmerju do te konkretne tvorbe. Najbolj pereče vprašanje je torej prav to, ali so dobri državljani tisti, ki hočejo, da se snuj država na principih krščanske demokracije ali pa tisti, ki hočejo, da se snuj na principih socialne demokracije. Vsekako torej mora resnična pedagogika imeti pred očmi le ta vprašanja.

Oglejmo si stvar še z druge strani. Dve točki sta, ki se med njima giblje vsa pedagogika. Izhodna točka je človeška natura, končna točka pa je cilj človeške nature. Ti dve točki določata bistvo in smer vsake celotne pedagogike.

Človeška natura! Vprašanje je, ali je ta natura, kakršna stopa v konkretnih poedincih v življenje, dobra ali slaba, ali da govorimo takoj historično, kakor govori dejansko človeštvo, vprašanje je, ali tiči v človeški naturi izvirni greh ali ne. Če je človeška natura pokvarjena, če tiči v njej izvirni greh ali vsaj njega posledice, je naravno, da se mora pedagogika ozirati na to, da kolikor mogoče zatre te strupene kali. Takoj se pokaže potreba religije, molitve, zakramentov, t. j. vseh faktorjev, ki jih krščanstvo nudi človeštvu zoper greh in vse zlo, ki izvira iz greha. Pedagogika mora vpoštevati te faktorje in navajati mladino, da se z vso ljubeznijo oklene krščanstva, cerkve, ter da z vso resnobo rabi vzgojne pomočke in blagodati, ki jih nudita krščanstvo in cerkev. Če pa ni izvirnega greha, če ne tiči v človeški naturi zlé posledice izvirnega greha, če je človeška natura popolnoma dobra, bi bili seveda malone vsi rečeni faktorji nepotreben balast, nepotreben formalizem, nepotreben ceremoniel. Pedagogika ne bo le malo-

marno prezirala te faktorje, ampak jih bo izkušala popolnoma izločiti iz vzgoje. Pedagogika bo skušala razbiti okove „konfesije“, dà, okove pozitivnega verstva, čigar temelj je dejansko dogma o odrešenju. Skratka, pedagogika se bo postavila na stališče, ki se zanje bori v besnem boju zoper krščanstvo socialna demokracija, da naj se namreč izloči iz šol vsàko verstvo. Zopet vidimo, da se mora pedagogika vsaj v principu izraziti o socialni demokraciji.

Še bolj jasno je to, če se ozremo na cilj človeške nature. Cilj človeške nature je obenem tudi cilj vzgoje. Kajpada si vzgoja lahko postavi kak partikularni cilj. Toda prvič je taka vzgoja enostranska in torej ne more biti prava in skupna vzgaja za mladino (vsi ne bodo vojaki, kakor ne vsi učitelji itd.); drugič pa se mora tudi taka dasi enostranska vzgoja vendarle ozirati na vrhovni cilj človeške nature. Tudi vojak, tudi učitelj ostane še človek. Kdor torej vzgaja vojaka, učitelja, ne more in ne sme zanemariti človeka. Veliko vprašanje je tedaj, ki se ga pedagogika zopet ne more ogniti, ali je cilj človeške nature in človeškega življenja na zemlji ali onkraj groba v posmrtnosti. S tem vprašanjem pa je nerazdružljivo zvezano drugo vprašanje o duši, ali je neumrjoča ali ni; prav tako vprašanje o Bogu sodniku in povračniku. Če je duša človeška neumrjoča, če je cilj človeškega življenja v posmrtnosti, če bo po smrti prišel veliki dan, ko bo pravični Bog sodil človeštvo, dan velike poravnave: se mora pedagogika na to ozirati in za pravec življenja postaviti krščansko moralo, za osnove življenja krščansko demokracijo, za cilj življenja usovršenje in blaženstvo v Bogu. Če se pa pedagogika odloči za to, da cilj življenja ne leži v posmrtnosti, ampak tukaj na zemlji, se zopet ne bo mogla ubraniti, da je ne bi socialna demokracija potegnila s seboj. Če pedagogika iztrga mladini iz srca upanje na posmrtnost, če postavi mladino z vsemi upi na zemljo, se mora mladina po veliki večini dosledno razvijati v socialno-demokratični smeri. Iskati si mora sreče na zemlji — zakaj tega pedagogika vendarle ne more zamoriti v človeškem srcu, da ne bi hrepenelo po sreči! —; iskati si mora na zemlji ena k e sreče, kakor jo uživa na primer zgornjih deset tisoč, iskati si torej mora ena k o s t i na zemlji, ker ne pričakuje velike poravnave v posmrtnosti. S tem pa so dani temeljni postulati socialne demokracije: odprava vseh privilegijev, enakost stanov, ravnopravnost spolov, skupnost produktivnih sredstev.

Vsekako ima torej pedagogika naravne odnošaje do socialne demokracije: biti ji mora vsaj v principih ali prijazna ali sovražna.

Če smo torej učitelji, učenci istih šol in iste pedagogike, razcepljeni v tri tabore — v krščanski, liberalni in socialno-demokratični, je to znamenje, da nam pedagogika ni dalà trdnih in jasnih principov. Seveda bi krivda lahko zadevala tudi nas, češ da si nismo principov osvojili, ampak da smo vsak svoje principe zanesli v pedagogiko, toda če si stvar ogledamo, kakor je v resnici, spoznamo, da je vir zla v pedagogiki sami.

Historično je moderna pedagogika protikrščanska. R o u s s e a u in B a s e d o w, nekako očeta moderne pedagogike, oni na Francoskem, le ta

na Nemškem, priznavata sicer še potrebo neke religije, toda ta pojem je v njiju spisih zvedenel ter nima nobene prave vzgojne moči. Izvirni greh tajita oba in že ta dva pedagoga tako dajeta pedagogiki smer, ki vodi dosledno do socialne demokracije. Diesterweg že kar odločno terja, da se pedagogika loči od teologije, da se katekizem vrže iz šol kot nepedagogična, da, škodljiva knjiga. Zameta torej ne le izhodno, ampak tudi končno točko krščanske pedagogike. Zato je socialno-demokratski agitator dr. Rüd t po pravici vrgel vladi v obraz to-le izjavo: Kar trdimo socialni demokratje, tega so nas naučili od države dobro plačani profesorji; mi izvajamo iz njih načel le posledice. Diesterweg bi bil danes po svojih načelih socialni demokrat!

Če zasledujemo smer moderne pedagogike, drži le ta pač v tabor socialne demokracije. Priznati moramo, da so v tem „jungovci“ najbolj dosledni. Toda resnica je pa tudi, da se moderna pedagogika še ne upa povsod z jasnimi svojimi principi in cilji na dan. Odtod je pojav, da liberalci nočejo biti socialni demokratje, a da so vendar pristaši moderne pedagogike. Odtod je tudi pojav, da iz modernih šol izhajamo tudi še katoliški učitelji. Vsi se učimo iste pedagogike, toda prav zato, ker ta pedagogika še skriva svoje cilje in principe, ker je polovičarska, ker je oportunistiška, tava v nejasnosti, meša pojme, ne zadovoljuje, in vsak si nje zmedene principe po svoje prilagodi in prikroji: jungovec, liberalec, katoličan. To je gotovo zlò, in dolgo ne bo šlo tako dalje. Treba bo kreniti na eno pot. Če se bo moderna pedagogika dosledno razvijala naprej, če se bo upala odkriti svoje principe in cilje, potem za katoličane ne bo več mesta in prostora na državnih učiteljskih. Zakaj potem bi se morali prepajati s pedagogičnimi principi, ki vzgajajo socialno demokracijo, in to je proti katoliški vesti! Katoličanov torej čaka še hud boj. Katoliško ljudstvo bo moralo izvojevati popoln preobrat v vodilnih idejah pedagogike, ali pa bo vsaj moralo priboriti si svobodo pouka in zasnovati svoja krščanska, katoliška učiteljska. Le tedaj bo zajamčena zdrava in prava vzgoja krščanske mladine!

—ε—

Protestant o katoliškem veronauku.

„Naboženstvo ven iz šole!“ je bojni klic liberalnega in „jungovskega“ učiteljstva. Pa tudi drugi, ki si domišljajo, da imajo pravico govoriti o šoli, soglašajo v tem z učiteljstvom. Vsi se strinjajo v zahtevi, da je treba verouk, zlasti katoliški, iz šole odstraniti, da mora šola postati učilnica in vzgojilnica brez verske podlage. Nikakor nočejo priznati, da je katoliška vera najboljše vzgojno sredstvo, s katerim je možno ljudi usposobiti za koristne člane človeške družbe, za dobre državljane. Te resnice nočejo priznati celó oni, ki se še tu in tam radi prištevajo udom katoliške cerkve, ki pogosto brez sramu trdijo, da niso nasprotniki svete vere. Kdo jim torej še veruje, da so v resnici katoličani?

In ako to žalostno prikazen v današnjem življenju opazujemo in vidimo, da so ravno oni, ki se navadno prištevajo inteligenci, najhujši nasprotniki vsemu, kar je katoliškega, ne moremo se čuditi, ako se tega duha navzamejo tudi manj izobraženi. Na drugi strani pa nas zopet z veseljem navdaja resnica, da tudi drugoverci priznavajo veliki pomen katoliškega verouka sploh in posebej še važnost verouka v šoli.

Dokazov za to imamo v izobilji. Najnovejši dokaz, kako sodijo drugoverci o katoliškem verouku v šoli, pa je podal sedanji pruski minister Studt, ki je protestant, a bi njegove besede bile lahko v čast vsakemu katoličanu. Imenovani minister je namreč spisal pojasnila k „novim učnim načrtom za višje šole na Pruskem“. S temi pojasnili si je nakopal mnogo hudih nasprotnikov, med katerimi je najhujši eksjezuvit in oženjeni odpadnik grof Pavel pl. Hoensbroech.

Ako so ta pojasnila namenjena v prvi vrsti višjim šolam na Pruskem, vendar gledé verouka veljajo tudi za ljudske šole.

Pri svojih pojasnilih se minister gledé verouka ozira posebej na katoliško veroizpovedanje in posebej na protestansko. Toda kolik razloček med obema navodili! Prvi poln ognja in navdušenja, drugi mrzel in suhoparen. Da protestant tako visoko ceni veliko vrednost katoliškega verouka in le malo svoje protestantske nauke, je gotovo značilno in je dovolj vzroka, da je bil odpadnik Hoensbroech razkačen.

Da naši cenjeni čitatelji lahko sami spoznajo, kako sodi o katoliškem verouku protestant, podajamo tu njegove besede v izvorniku. V izvorniku pa jih podajamo zato, da se nam ne bo moglo očitati, da smo morda z netočnim prevodom kaj olupšali.

Minister piše: „Der katholische Religionsunterricht hat die besondere fachunterrichtliche Aufgabe, die katholische Jugend in der Ueberzeugung von der Wahrheit und dem göttlichen Ursprung des Christenthums und der Kirche zu befestigen und sie anzuleiten, diese Ueberzeugung durch das Leben in und mit Christus und seiner Kirche treu zu bewahren, sorgfältig zu pflegen und stets unverbrüchlich zu bekennen. Nur von der festen Grundlage sicherer, religiöser Bekenntnisse, gläubiger Ueberzeugung und kirchlicher Gesinnung aus, kann der Religionsunterricht bestrebt sein und hoffen, auch die andere Seite, nicht den letzten und unwichtigsten Theil seiner Aufgabe, nämlich die religiöse Erziehung und sittliche Veredelung der Schüler, mit vollem und dauerhaftem Erfolg zu verwirklichen. Auf dem Gehorsam gegen die Kirche, als die von Gott beglaubigte Hüterin und Erklärerin der göttlichen Satzungen, beruht nach katholischer Lehre das wahrhaft sittliche Leben und darin liegt hinwiederum ein besonderer Schutz gegen die verkehrten, die sittliche Ordnung gefährdenden Zeitrichtungen der Gegenwart.“¹⁾

¹⁾ Weckrufe an das katholische Volk! 1901 Nr. 10.

Ali niso to zlate besede, dasi jih je izrekel protestant? Ali bi jih ne mogel vsak katolik brez pomisleka podpisati? Ali bi mogel kak katoliški minister lepše načrtati nalogo katoliškega verouka, kakor je to storil protestant Studt?

Pa pruski minister je začrtal tudi protestantskemu verouku določen smoter, ki se pa zelo, zelo razlikuje od prejšnjega in ki jasno kaže, da protestantskega ministra ni navdajalo ono navdušenje in ono prepričanje pri pisanju tega smotra, kakor ga je navdajalo tedaj, ko je začrtaval smoter katoliškemu verouku.

Smoter „evangeljskemu“ verouku bodi: „Die Schüler durch Erziehung in Gottes Wort zu charaktervollen, christlichen Persönlichkeiten heranzubilden, die sich befähigt erweisen, dereinst durch Bekenntnis und Wandel und namentlich auch durch Betheiligung am kirchlichen Gemeindeleben einen ihrer Lebensstellung entsprechenden heilsamen Einfluss innerhalb unseres Volkslebens auszuüben.“

Ni čuda torej, ako je razjarilo odpadnika Hoensbroech-a in druge, ko so čitali te besede protestantskega ministra. Koliko vzvišenejšo nalogo je določil katoliškemu verouku, kakor pa protestantskemu! Kako lepo priznava, da je krščanstvo in sv. cerkev božja naprava, kako določno trdi, da verouk vodi učence k pravi plemenitosti in da je pokorščina do cerkve posebna bramba proti zelo nevarnim in napačnim strujam sedanjega časa.

Ali ni to golo dejstvo najboljši dokaz, kako velikega pomena je katoliški verouk v šoli?

In kar priznava očitno protestant, tega nočejo priznati oni, ki hočejo biti katoličani. Res žalostno, da se dobé taki ljudje, še žalostneje je, da se dobé taki tudi med slovenskim narodom, da, med slovenskim učiteljstvom.

Od drugovercev bi se lahko učili spoštovati svoje verske svetinje.

J. N.

Varstvo živali in mladinska vzgoja.

Predmet, ki ga hočem tu obravnavati, ni nov. Saj so že davno razni vzgojeslovci povdarjali, kolike važnosti je za vzgojo, da se mladina nauči usmiljeno ravnati z živalimi. A vendar ne bode škodilo, ako si to važnost zopet in zopet stavimo pred očmi in se ob njej spomnimo svoje dolžnosti. — Kaj je varstvo živali? S to besedo zaznamujemo vse prstovoljno sprejete postave, ki določajo način, kako in čemu naj rabi človek živali, oziraje se na to, da čuti tudi žival na svojem telesu bolečine. A čemu tako varstvo? Zato, ker je mnogo ljudi, ki živali trpinčijo, jih zlorablajo in ravnajo z njimi, kakor bi žival ne imela življenja, občutnega za bolečine; kakor bi živalska duša, ker umrjoča in zelo nizka, ne čutila ne dobrega, ne hudega; sploh delajo z živalimi, kakor bi imeli neomejeno pravico do njih brez vsake odgovornosti, kakor bi si bil človek ustvaril živali sam.

Niso vsa ljudstva enako ravnala z živino. A kakoršno je bilo njih ravnanje z živalimi, tako je bilo tudi z ljudmi; to harmonijo najdemo povsod. Paganski narodi so ljubili živali včasih čez mero, jih po božje častili in jim celo žrtvovali svoje otroke v žgavne daritve, n. pr. Feničani, Egipčani, Mehikanci in mnogi drugi. Da je bila to huda zmeta, je jasno. Dandanes pa ravnajo ljudstva zelo različno s svojo živino. Arabec čisla svojega konja kakor domačega prijatelja, opeva ga v pesmih ter poveličuje v neštevilnih bajkah. Ali je Arabec tudi za druge živali tako rahločuten, ne vem. A opisuje se često kot plemenit, značajan mož, žive domišljije in blagih čvstev.

Stari Rimljani so bili visokonadarjen in zmagoslaven narod. A blagosti srca malo ali nič ne najdeš pri njih. Pri pojedinah je bila najjemenitnejša jed pripravljena iz pavjih src in slavčkovih jezikov. Kolika surovost! Slovesnosti niso mogli obhajati, ne da bi na večer ne gledali v svojem koliseju krvavega mesarjenja bikov in drugih živali. A le prehitro jim to ni več zadostovalo. Gledati so hoteli tudi prelivanje človeške krvi. Nebroj sužnjev je izdahnilo pri takoimenovanih gladiatorskih igrah svojo dušo. Hladnokrvno, dà, z nepopisnim dopadenjem so gledali Rimljani krvavo mesarjenje in trpinčenje krščanskih junakov. Neusmiljeno so morili sužnje, da so ž njih mesom pitali ribe. Kolika sramota za vse človeštvo, kolika zmeta in surovost! Pri Špancih so se ohranili do dandanes boji z biki, katere obhajajo vsako leto z velikimi slovesnostimi. A prav te igre značilne so tudi za špansko ljudstvo, ki je grdo in neusmiljeno ravnalo z Indijanci v Ameriki.

Dovolj bodi teh primərov, akoprav bi se našli še premnogi, ki bi dokazovali resnico trditve: Kakor z živalimi, tako z ljudmi.

Po tej razpravi pač smem trditi, da iz načina, kako ljudstvo ravna z živino, odseva ves njegov značaj, njegovo blago ali pa surovo srce. Mesto daljnih dokazov navedem naj le še nekaj izrekov, ki so jih zapisali možje, ki so se bavili leta in leta s proučevanjem ljudstev ter se izrekli zlasti z ozirom na njih razmerje do živali tako-le:

„Nedvomno merilo narodove blagosrčnosti je njih ravnanje z živino“, piše Berth. Auerbach.

Imenitni naravoslovec A. pl. Humboldt pravi: „Brezsrčnost proti živalim je značilna pregreha nizkega in neblagega ljudstva.“

Sv. pismo pa veli: „Pravični se usmili tudi svoje živali.“

Nadškof Frid. pl. Schreiber: „Neusmiljenost do živali stori srce brezčutno ter podivja čvstva, in stori, da je človek brezsrčen in neusmiljen tudi proti ljudem.“

Arabec pravi: „Brezveren je, kdor usmiljenja ne pozna.“

Pesnik Lessing piše nekje tako-le: „Najbolj usmiljen človek je tudi najboljši človek; on je razpoložen za vse družabne čednosti, pristopen vsem čvstvom in dejanjem velikodušnosti; kdor nas stori usmiljene, ta nas stori boljše, krepostnejše.“

Kar velja o odraščeni ljudih, velja tudi o mladini. Zato je velike važnosti, da se otrok navadi že v zgodnji mladosti z živalimi usmiljeno ravnati. Velika zmeta je, če pravijo stariši o otrocih: „Zdaj je še dete preneumno,

ko pride k pameti, ravnalo bode že lepše z živalimi." Tako odlagajo odgojevanje na poznejši čas, in zamudé pravi čas, ko je treba otroško srce oblažiti. Vsa otroška vzgoja je zgolj navada. Mati privadi dete, še predno je razvito, kar mu je pozneje potrebno za življenje. Ker je k dobremu vajena, se bode volja otrčka nekaj prav lahko pokorila razvijajočemu razumu. Prava in dobra podlaga usmiljenemu srcu pa je usmiljenost in rahločutnost, s katero se navadi otrok ravnati in občevati z živalimi. Saj živalice, golobčki, jagnjeta, mačke, psi i. dr. so prvi tovariši otročičev. Ž njimi se igrajo, ž njimi se pogovarjajo ter kratijo si čas v presrečnih urah mladosti. Tu je dolžnost starišev in odgojiteljev, navaditi otroke ljubeznivega ravnanja z živalimi. Kako ljubko gleda nedolžno, otroško oko, ako razlagaš, da tudi zajčka boli, če ga vleče za ušesi, in da ve tudi mačica, ako jo otrok rad ima in lepo ž njo ravna. Že otroku je vcepljati ljubezen do vseh stvarij božjih. Razlagati je treba mladini prvo in največjo zapoved ljubezni tudi z ozirom na živali, in otroška duša se bode odprla usmiljenju.

Iz malega raste veliko. To velja tudi za ta slučaj. Otrok, ki se navadi vpoštevati pri svojem dejanju bolečine živalice, ki se zna odreči kakemu veselju iz usmiljenja do živali, ne bode poznal v poznejšem življenju brezobzirnosti do bližnjega, vedel se bode premagovati in ozirati na bolesti bližnjika svojega.

Često se opazuje resničnost te trditve pri sodnijskih obravnavah. Zločinci, ki se niso ustrašili oškodovati ljudij na zdravju in življenju, bili so kot otroci navadno brezsrčni mučitelji živalij, in z leti je rastla njih hudobija in jih privedla slednjič do človekomôra. V izborni brošurici: Die Verrohung der Jugend, koju je izdal nek jurist na Nemškem, navaja pisatelj kot prvi vzrok velike surovosti mladine mučenje živalij. V soglasju s to svojo trditvijo imenuje tudi varstvo živalij kot prvo sredstvo za oblaženje otroških src in sploh vsega človeštva. (Konec prihodnjič) M. S.

Zborovanje katoliškega šolskega društva na Dunaju.

Praznik svetega Leopolda ostane z zlatimi črkami zapisan v zgodovini katoliškega šolskega društva. Ta dan sta se vršili običajni dve slavnostni zborovanji, ki pa po svojem sijaju in pomenu daleč prekašata zborovanja prejšnjih let. Saj sta se vršili pod vtisom pokroviteljstva, katero je prostovoljno prevzel nad omenjenim društvom avstrijski prestolonaslednik nadvojvoda Franc Ferdinand v veselje vseh domoljubov, v jezo in zavist vseh nasprotnikov sv. cerkve in avstrijske habsburške rodovine. Imenitni pa sta bili tudi deloma vsled odličnih cerkvenih in svetnih dostojanstvenikov, ki so se vdeležili zborovanj, deloma vsled lepih govorov, ki so se čuli ta dan. Ker se vršé na Dunaju ravno škofovska posvetovanja, zato se je teh shodov vdeležilo več škofov, med njimi naš presvitli gospod knezoškof Anton Bonaventura Jeglič in knezoškof dr. Anton Mahnič. Med aristokracijo sta bila mej drugim videti tudi Slovincem znana kneza Karol in Ernst

Windischgraetz. — Zastopana so bila malone vsa katoliška dijaška in učiteljska društva. Sv. Oče so podelili društvu svoj blagoslov. Med nepopisnim navdušenjem se je odposlala pozdravna brzojavka visokemu pokrovitelju, prestolonasledniku Francu Ferdinandu, za kojoj se je takoj najprijazneje zahvalil. — V vseh govorih se je povdarjala nujnost združenja vseh krščanskih strank pod vodstvom škofov, povdarjalo se je, da je ves sedANJI kulturni boj uprizorjen po židovstvu in da je treba skrbeti za krščanske šole, kjer se bode vzgajala mladina v versko-nravnem, krščanskem in avstrijskem duhu. Izmed raznih govorov zaslužita največ priznanja govor grofa Schönborna, ki je vrlo duhovito in dobro premišljeno kar najodločneje obsodil protirimsko gibanje. Iz glasil Vsenemcev je namreč govornik dokazal, da jim je vera deveta briga in da jih vodijo pri tem gibanju le izdajalski nameni. — Še večji in mogočnejši vtis pa je napravil na vse navzoče govor princa Liechtensteina, ki zasluži, da ga tudi mi v kratkem omenimo, kolikor nam dopuščata čas in prostor. V svojem izbornem govoru je naslikal židovstvo kot oni činitelj, ki je provzročil novodobni kulturni boj, ki se povsod bije zoper katoliško cerkev. Pričel se je na Francoskem takoj, ko se je za žide sramotno končala znana Dreyfusova afëra. Bojeviti Izrael si je izbral za predmet svojim napadom redovnike in redovnice, kojih edini namen je delati v prid svojega bližnjega in ki niso nikomur storili najmanjšo škodo. Ko je dosegel na Francoskem svoj namen in pregnal nedolžne žrtve, preselila se je njih gonja na Špansko in Portugalsko, kjer je naščuvana druhal zažigala cerkve in samostane ter s kameni napadala pobožno ljudstvo, ki se je vdeleževalo sprevodov za sv. leto. Skoro ob istem času se je vprizoril na Nemškem drug škandal. Na severu je nek zloglasen, versko propal protestant, Grassman po imenu, izdal knjigo polno surovosti in umazanosti, naperjeno proti sv. Alfonzu Ligvoriju, zakramentu svete pokore ter duhovnikom. Vsenemci so porabili to ugodno priliko ter prežvekovali po cele mesece blato iz te knjige v državnem zboru. Iz tega se pač jasno vidi, kako umetno so imeli židje napeljane svoje pogubne mreže po vseh teh krajih. Mislilo se je pred 40 leti — pravi v svojem govoru princ Liechtenstein — da vodi ves boj proti katoliški cerkvi — prostožidarstvo. Res je veliko resničnega na tem. A če preiskujemo vso stvar natančneje, se prepričamo, da vodijo prostožidarje skoro izključno le židje, kar se spozna, ako prebiramo imenike framasonskih lož. V onih krajih, kjer torej vodijo židje lože, se dosledno preganja katoliška cerkev; nasprotno pa vživa v onih krajih, kjer se tudi nahajajo prostožidarske lože a brez židov, mir in prostost. Vso svojo moč pa zajema internacionalno židovstvo le iz kapitala in časopisja, iz kojega srka vsa današnja inteligenca. (Saj ima tudi „Slov. Narod“ za glavnega poročevalca znanega žida in vse napade na cerkev in duhovnike pobira največ iz židovskih listov.) Židovstvo ima v svojih rokah socialne demokrate. Med tem, ko napolnuje svoje žepe z delavskimi žulji, pošilja delavce v štrajke in nevarne boje. Premetenemu židovstvu se je posrečilo iz socialnih demokratov, ki trdijo, da je vera zasebna reč, napraviti besne agitatorje zoper cerkev, njene naredbe in duhovnike.

Da ima liberalce popolnoma v svoji oblasti, nam ni treba posebno povdarjati. Saj so ti prvi, kadar je treba naskočiti kaj katoliškega. To nam jasno pričajo ravno razprave o kongregacijah v državnem zboru. Gospodujoče židovstvo uvideva, da se mu majejo tla, da se podira prestol, na kojem zmagonosno sedi, in v tej sili se poslužuje zadnjega sredstva, s kojim hoče pozornost obrniti od sebe. Z vsemi dušnimi močmi vpije: „Le clericalisme c' est l'ennemi! nad farje!“ in vsi prijatelji židovstva se odzivljajo in gredó v boj zoper duhovniške talarje in kute, ker je židovski kaftan v nevarnosti. Nimamo pa upanja, da se bodo zboljšale razmere, dokler ne dobimo krščanskih šol, kjer se bodo vzgojevala naša deca v strogo krščanskem in patriotičnem duhu. Da se to čim preje vresniči, v to pomozí Bog! P.

D o p i s i.

Iz Idrije. (Občni zbor.) Dné 19. novembra t. l. smo se sešli k prvemu občnemu zboru naše „Podružnice Slomškove zveze“. Udeležba je bila za naše napete razmere mnogoštevilna in bi bila gotovo še številnejša, ako bi se nekateri ne bali nesramnih napadov po raznih umazanih listih. Pa tudi ta bojazen bode polagoma prešla in slovensko katoliško učiteljstvo bode tako mnogoštevilno in nevstrašeno nastopalo, kakor nastopa katoliško učiteljstvo drugih narodnosti.

Predsednik, gosp. Ivan Vogelnik pozdravi vse navzoče člane, zlasti še deželnega poslanca č. g. Mihaela Arkota, ter otvori zborovanje. O podružničnem delovanju v minolem društvenem letu je poročala gdč. Marija Jurman. Iz njenega obširnega poročila povzamem le nekaj malega. Podružnica je štela koncem leta 16 rednih in 14 podpornih članov. Med dobrotniki društva je imenovala v prvi vrsti prevzvišenega g. knezoškofa Antona Bonaventuro Jegliča, ki je podružnici podaril velikodušen dar 50 K, dalje gospoda trgovca Fr. Goli-ja, ki je z enakim darom priskočil društvu v prvem začetku na pomoč, „Slovensko Matico“, „Hrvatsko Matico“ in č. gosp. župnika Ivana Abrama, ki so z raznimi knjigami polo-

žili temelj podružnični knjižnici. Nadaljnje poročilo je govorilo o delovanju odbora in o društvenih shodih v okolici idrijski, s katerimi so bila združena tudi poučna predavanja. Svoje poročilo je gdč. poročevalka sklenila s svetopisemskim besedami: „V svetu bodete imeli bridkosti, toda zaupajte, jaz sem premagal svet.“

Nato je poročal c. kr. učitelj Josip Novak o denarnem stanju podružnice in o njeni knjižnici. Iz njegovega poročila posnamemo, da je imela podružnica v minolem letu 174 K dohodkov in 113 K 21 h. stroškov, torej 60 K 79 h. prebitka. — Knjižnica šteje 65 del v 101 zvezku. Pregledovalcem računov sta bila izvoljena gdč. Marija Gostiša in gospod Janko Bajec.

Sklene se dalje, da se tudi za letos določí članarina 2 K za vsacega člana. V odbor so bili izvoljeni za dobo jednega leta gg. Janko Bajec, Anton Hribar, Josip Novak in Ivan Vogelnik ter gdč. Marija Gostiša in Marija Jurman.

Gledé članarine „Slomškove zveze“ stavi Josip Novak sledeči predlog: „Občni zbor „Slomškove zveze“, ki se bo vršil o božičnih počitnicah v Ljubljani, skleni, da so oni člani, ki so združeni v kaki

podružnici „Slomškove zveze“ oproščeni direktnega vplačevanja letnih doneskov za „Slomškovo zvezo“, temveč, da za-nje plača dotična podružnica številu članov primeren skupen znesek.“

Predlog g. A. Hribar-ja, da tudi podružnica pošlje peticijo za slovensko vseučilišče v Ljubljani, je bil soglasno in z odobravanjem sprejet. — Ker se nihče več ne oglasi k besedi, zaključí g. predsednik s primernimi besedami prvi občni zbor.

Iz Št. Jerneja Kedar človek dospe k cilju svojega potovanja, se rad ozre nazaj na pot, katero je imel prehoditi, spominja se težav in nevarnosti, ki jih je moral pretrpeti. Enake misli so tudi mene navdajale, ko sem dobil 14. novembra dekret, ki mi je naznanjal, da sem stalno upokojen. Dekretu je bila priložena listina krajnega šolskega sveta, ki se je tako glasila: Blagorodni gospod Janez Saje, nadučitelj, tukaj. V prigibu Vam krajni šolski svet pošilja podpisani dekret in Vam v imenu slavnega c. kr. okrajnega šolskega sveta v Krškem izreka najtoplejšo zahvalo in priznanje za več kot štirideset let trajajoče zvesto in vspešno delovanje. Vsled dopisa slavnega c. kr. okrajnega šolskega sveta v Krškem z dne 9. novembra t. l. št. 1480 imate prenehati s poukom koncem tega meseca . . . Tako je naznanjala uradna listina. Hkrati so mi poslali častno svetinjo za štiridesetletno zvesto službovanje. Upal sem tudi, da mi bodo vsaj sedaj priznali pravico do I. plačilnega razreda, kar bi se imelo že zgoditi lansko leto, toda moj up je šel po vodi . . .

Tako sem sedaj na tem, da zapustim za vedno šolske prostore. Štirideset — mnogo je let, mnogo truda in trpljenja, mnogo težav in bojev. Menim, da se mi ne bode napačno razlagalo, ako tu kratko opišem svoje delovanje. Učiteljsko pri-

pravnico sem dovršil l. 1853. v Idriji in še tisto jesen sem dobil dekret za pomožnega učitelja v Černomelj. Toda komaj sem prišel tje, odkazali so mi drugo službo v Planini (Stockendorf) na Kočevskem. Leta 1858. sem bil prestavljen v Dol in od tam že čez dve leti v Rateče pri Kranjski gori. V Ratečah sem ostal eno leto in 8 dni, da sem dovršil konzistorialno izkušnjo. Po tolikih selitvah se mi je slednjič vendar posrečilo, da sem dobil stalno službo in lepo novo šolo v Predosljih blizu Kranja. Tamkaj sem bival 10 let in si zaslužil srebrno svetinjo za sadjerejo. Iz Predoselj sem prišel 4. oktobra 1871. v Št. Jernej, kjer sem deloval dolgih trideset let.

V marsikaterem oziru je bila tukaj služba težavna. Imel sem v začetku enorazrednico, katero je obiskovalo 400 do 500 otrok. Koliko napora bilo treba pri tolikem številu, da se je olranila disciplina in napredoval pouk, je lahko razvideti. Veliko sem se trudil, da se je šola razširila. Šlo je, akoravno počasi. Kmalu bode dozidano novo šolsko poslopje, ki stoji na lepem prostoru ob državni cesti. Prihodnje leto se bode v njem pričel šolski pouk. Žal, da mi ni dano, da bi v njem poučeval . . .

Zapisal bi k temu življenjepisu še marsikatero trpko besedo o nevoščljivosti in nasprotovanju, ki sem je moral pretrpeti in ki se žal večkrat prikazuje v učiteljskem stanju. Toda nočem buditi bridkih spominov. — Ob sklepu se uljudno poslavljam od blagih tovarišev in tovarišic, in prosim, da me ohranijo v prijaznem spominu tudi še za bodočnost.

*Janez Saje,
nadučitelj v pokoju.*

Iz Idrije. (Cesar Franc Jožefa I. jubilejna ustanova.) V spomin na petdesetletni jubilej slavnega vladanja Nj. Veličanstva presvetlega cesarja Franca Jožefa I.

je sklenilo učiteljstvo tukajšnje c. kr. rudniške ljudske šole, da napravi dijaško ustanovo za srednješolsko mladino in sicer v prvi vrsti za otroke tukajšnjega učiteljstva, v pomanjkanju teh pa za idrijske otroke sploh. Da se je nabrala za to ustanovo potrebna vsota, zavezalo se je ono učiteljstvo, ki je službovalo od 1895.—1898. l. na tej šoli, da bo prispevalo z mesečnimi doneski; prirejale so se v ta namen šolske veselice in veselice „Katol. delavske družbe“, pa tudi nekateri drugi prijatelji šole in učiteljstva so prispevali z znatnimi darovi. Dne 2. decembra 1898. leta je bila potrebna vsota nabrana, toda minoli ste dobri dve

leti, predno se je vsem postavnim do- ločbam zadostilo. Še-le sedaj je bilo mo- goče to ustanovo, ki znaša 89 K 11 h., prvič razpisati in oddati. Oglasilo se je za-njo šest prosilcev in lokalna konfe- rencija tukajšnje šole, ki ima pravico to ustanovo oddajati, jo je dne 25. novem- bra t. l. podelila Albinu Kenda, učencu V. real. razreda v Celovcu, imenovani učenec je sin Ivana Kenda, pomožnega učitelja na tukajšnji risarski nadaljevalni šoli.

Idrijsko učiteljstvo si je s to ustanovo postavilo trajen spomenik in je tudi v dejanju pokazalo svojo lojalnost do pre- svetle vladarske rodovine. —v—

Šolske vesti.

Osebna vest. Minister za uk in bo- gočastje je poveril gosp. Štefanu Križ- niču, ravnatelju na goriškem ženskem učiteljišču, posle deželnega šolskega nad- zornika za slovenske ljudske in obrtne šole v mestu Gorica, v goriški okolici in v gradiščanskem političnem okraju.

Izpremembe pri učiteljstvu na Šta- jerskem. Na šoli Karčovina-Leitersberg sta nastavljeni kot učiteljici gospa Vik- torija Lichtenwallner in gdč. Mila Schreiner, kot učitelj g. R. pl. Kan- kovsky. V Laporje je prišel kot učitelj gosp. Anton Hribernik. — Nadučiteljem na novi šoli v Gotovljah je imenovan gospod Anton Šumljak, doslej učitelj v Žalcu, za učiteljico je pa imenovana gospica Ana Novak, doslej učiteljica v Galiciji. Deželni šolski svet je priznal prave- mu učitelju na drž. gimnaziji v Mari- boru, g. dr. Leopoldu Poljancu naslov profesorja, Nadučiteljem v Negovi je ime- novan definitivni učitelj g. Mihael Vreča istotam. — Za učitelja ozir. šolskega vo-

ditelja je imenovan pri Št. Jerneju nad Muto suplent g. Jožef Peitler. — Za učitelje oziroma za učiteljice so imeno- vani na šoli pri Št. Jurju na Ščavnici proviz. učitelj g. Jožef Kosi, na ljudski šoli pri Kapeli provizorični učitelj gospod Friderik Bernard in prov. učiteljica gdč. Ljudmila Poljanec, proviz. učiteljica gdč. Katarina Pirc pri Sv. Duhu (Stara Gora), na šoli v Koprivnici proviz. učitel- jica gdč. Ida Stedry, na šoli v Oli- miju proviz. učiteljica gdč. Marija Vau- potič, na ljudski šoli v Negovi proviz. učiteljica gdč. Marija Kos, na ljudski šoli pri Sv. Duhu (Staragora) bivša definitivna učiteljica v Šmartnem pri Ljubljani gdč. Kristina Schuller, na ljudski šoli v Št. Petru, okraj Zgornja Radgona, prov. učiteljica gdč. Matilda Bernard.

Izpite učne usposobljenosti pred mariborsko izpraševalno komisijo so v novemberskem terminu naredili za slo- venske ljudske šole sledeči gospodje in gospice: Cajnko Avgust, Cernej Ana,

Fisolitsch Gabrijela, Jankovič Alojzij, Kalsček Ana, Kukovec Elizabeta, Lebar Franc, Lukman Ivan, Majerič Marjeta, Mavrič Karol, Namestnik Anton, Osenjak Marija, Pavlič Milena, Petovar Terezija, Preskar Roza, Sajojvic Terezija, Urek Ivan, Valenčak Marija in Wudler Rudolf. Nemških kandidatov oziroma kandidatinj je bilo devet.

Razpisane učiteljske službe na Kranjskem. Služba učitelja-vodje je do 7. decembra razpisana na enorazrednici v Blagovici. Prošnje sprejema okrajni šolski svet v Kamniku. — Na enorazrednici v Godoviču je do 13. decembra razpisana služba učitelja. Prošnje na okr. šolski svet v Logatcu. — Na dvorazrednici v Vodicaх je do 10. dec. razpisano mesto nadučitelja, na oni v Ihanu pa mesto drugega učitelja do 26. novembra. Prošnje okr. šol. svetu v Kamniku. — Do 2. decembra sta razpisani učiteljski službi na štirirazrednici v Št. Vidu nad Ljubljano in na trirazrednici v Šiški. Prošnje na okr. šolski svet za ljubljansko okolico. Do 10. ozir. 14. dec. so razpisana učna mesta na štirirazrednici na Bledu, na dekliški štirirazrednici v Tržiču in na trirazrednici v Cerkljah. Prošnje sprejema okr. šol. svet v Rado-

ljici, oziroma za poslednji dve mesti v Kranju.

Razpisane učiteljske službe na Sp. Štajerskem. V političnem okraju celjskem je popolniti sledeča učiteljska mesta: Na dvorazredni ljudski šoli v Letušu (šol. okraj Braslovče) mesto učitelja oziroma učiteljice z dohodki tretjega krajevnega razreda; na petrazrednici v Čadramu in na štirirazrednici pri Sv. Duhu po eno mesto učitelja oziroma učiteljice; na dvorazrednici v Loki pri Žusmu (šol. okr. Žusem) mesto nadučitelja in učitelja ozir. učiteljice in na dvorazredni šoli pri Št. Martinu pri Gornjemgradu mesto nadučitelja tretjega krajevnega razreda. — Ponudbe do dne 10. dec. 1901 na dotične krajne šolske svete. — Na štirirazrednici v Poličanah je z Veliko nočjo 1902 stalno popolniti mesto nadučitelja z dohodki tretjega krajevnega razreda. Ponudbe do dne 15. dec. na krajni šolski svet. — Na trirazredni ljudski šoli v Zgornji Poljskavi se bode do Velike noči 1902 stalno namestila učiteljska služba z dohodki tretjega krajnega razreda in prostim stanovanjem. Prošnje do 20. decembra t. l. na krajni šolski svet v Zgornji Poljskavi.

Drobtine.

Občni zbor „Slomšekove zveze“ se bode vršil, kakor je bilo naznanjeno, o božičnih počitnicah. Natančni vsposed objavimo v prihodnji številki našega lista. Poleg običajnega letnega poročila pa bodo tudi poučna predavanja. Gospod Anton Dokler, gimnazijski profesor v Kranju, bode govoril o temi „Kako voditi čitanje?“ Poročila sta tudi prijavila

gospodična Antonija Štupca in gospod Julij Slapšak. Odbor bode naprosil enega izmed gg. državnih poslancev, da poroča o šolskih in učiteljskih zadevah, ki so se razpravljale v državnem zboru. S shodom bode združen zabavni večer. Vse ude naše „Zveze“, pa tudi druge somišljenike že sedaj vabimo, da se shoda v obilnem številu vdeležé.

Blaga ustanova. Nedavno umrli c. kr. vladni svetnik g. Ivan Mahk o t je v svoji oporoki zapustil 4000 K za ustanovo, do katere bodo imeli pravico učitelji, ki so morali opustiti službo radi bolehnosti pred desetimi službenimi leti, dalje oni učitelji, ki so radi bolehnosti bili umirovljeni pred 40. službenim letom, in konečno oni učitelji, ki živé vsled bolezní ali drugih vzrokov, katerih niso sami zakrivilí, v siromašnih razmerah.

Častnim občanom je imenoval obč. odbor v Medvodah v seji z dné 27. novembra 1901 g. učitelja Martina Potočnika za njega zasluge. G. Martin Potočnik slušbuje na Sori že 25 let in vživa občno spoštovanje prebivalcev.

Stavka na učiteljišču v Koprú. Razmere na koprskem učiteljišču že dalj časa niso bile vesele. Letos je nastala celo popolna stavka učiteljiščnikov. Povzročitelj ji je znani Dragotin P ř i b i l, bivši sotrudnik „Učit. Tovariša“ in „Popotnika“. Ta mož je kazal pred leti svoje naprednjaštvo s tem, da je spisal mnogo plitvih in konfuznih članov pedagogiške vsebine. Glavna misel tem spisom pa je bila: boj proti duhovnikom in katoliški cerkvi. Celo članki o geografij so morali s užiti temu geslu. V neki številki lanskega „Učit. Tovariša“ se je g. P ř i b i l osmelil zapisati sledeče besede: „Boj med učiteljstvom in duhovstvom ne more več prenehati, dokler ne propade ena izmed teh dveh strank, dokler eden izmed teh dveh stanov ne izgíne popolnoma ali pa postane suženj drugega“. Vsled teh izrednih zmožnostij (?) se je menda zdelo višjim krogom, da bi bil ta mož zelo sposoben za vzgojitelja novodobnih „naprednih“ učiteljev. Poklicali so ga na učiteljišče v Koper. Toda slovenski učiteljiščniki sami so vstali zoper takega učitelja in izjavili, da jih ne bode več v šolo, dokler bode

poučeval Dragotin P ř i b i l na koprskem učiteljišču. Notranji vzroki te stavke nam niso znani, a gotovo jo je povzročilo samovoljno in krivično ravnanje tega učitelja. Stavkujoči dijaki so izročili vodstvu sledečo izjavo:

„Slavno ravnateljstvo! Vzroki in povodi stavki so slavnoistemu znani. Podpisani, ki so v soglasju, se vrnejo v šolo pod sledečimi pogoji: 1. G o s p. učitelju P ř i b i l u naj se odvzame pouk na učiteljišču. 2. Radi te stavke: a) ne sme biti nobeden podpisanih iz šole izključen; b) nobenemu se ne sme odvzeti oziroma zmanjšati niti državna podpora niti štipendij; c) nobenemu se ne sme poslabšati red v vedenju; d) zamujene ure morajo biti opravičene. Neugodna rešitev teh zahtev mora biti podpisana od ravnatelja (ravnateljski pečat) in od razrednikov. Ako se le eni zgoraj navedenih zahtev ne ugodi, nadaljevali bomo stavko in se podamo vsak na svoj dom.“ — Kakor javljajo najnovejše vesti, so učiteljiščniki sklenili, da odidejo na svoj dom, kar so nekateri tudi že storili. Vsi pravični časopisi se potegujejo za koprške učiteljiščneke.

Prusko tiranstvo. V mestu Wresznu (pruska provincija Gnesen) se je vršila pretekli mesec neka pravda proti poljskim otrokom in njih starišem, ki šolske razmere v onih krajih kaže v zelo čudni luči. Neki katoliški list opisuje vzroke te pravde na sledeči način:

Poljski otroci niso hoteli pri veronauku odgovarjati (svetnim) učiteljem na nemška vprašanja. Vsled tega je pruska vlada dovolila učiteljem, da smejo uporne otroke tudi telesno kaznovati. Sedaj pa se je pokazalo, da je bil upor zoper nemški veronauk dogovorjen. Četudi učitelji niso štedili z zaporí in pretepanjem, vendar niso mogli niti enega otroka pripraviti, da bi bil pokoren njih zahtevam. Upor-

nost je marveč od dné do dné rastla in s čudovito potrpežljivostjo so prenašali otroci najboljše kazni. Zelo uporna učenka je bila n. pr. štirinajstletna hčerka peka Smielovicza, ki se je med učno uro branila vzeti nemški katekizem v roke; in tudi potem, ko so jo s palico prisilili k temu, knjige ni prijela z roko, temveč s predpasnikom. Hkrati je odločno izjavila, da se krščanskega nauka noče učiti v nemškem jeziku. Posledica je bila, da so jo še hujše kaznovali, akoravno je bila sicer najboljša učenka v razredu in za svoja leta zelo razvita. Oče tega otroka se je vspricho tega ravnanja pritožil na okr. šolsk. nadzornika, na vlado in slednjič celó na cesarja, pa zaman. In kakor temu, tako se je godilo tudi starišem drugih otrok. Deček Noranski je je učitelju izjavil vpričo vsega razreda, da se nikdar v svojem življenju ne bode učil veronauka v nemškem jeziku. Najbolj zanimivo pa je, da so stariši izjavili, da niso nikdar nagovarjali otrok k takemu postopanju in jim ne pritrjujejo. Ves ta odpor zoper nemški pouk se je torej pojavil med samimi otroci, brez zunanjega vpliva.

Napete razmere so privedle slednjič dné 20. majnika preteklega leta do katastrofe. Učitelj Schölzchen je dal učencem prvega razreda naučiti nekaj kitic neke cerkvene pesmi na pamet. Ker se nihče izmed učencev ni naučil naloge, naložil jim je eno uro zopora. Ko je ura pretekla, niso otroci hoteli učitelju sploh odgovarjati na njegova nemška vprašanja. Ta je sedaj poklical okr. šolskega nadzornika in voditelja Koralevskega, da se ž njima posvetuje o eksemplarični kazni. Nadzornik otroke še enkrat opomni, naj opusté svojo upornost. Ti pa so vedno ponavljali, da se ne bodo učili krščanskega nauka v tujem jeziku. Sedaj je nadzornik razdelil otroke v razne šolske

sobe, kjer so jih učitelji hudo pretepli. Kazen je morala biti zelo neusmiljena, ker so neko deklico morali nezavestno nesti domov. mnogo otrok pa je imelo krvaveče rane. Že med to eksekucijo se je zbralo pred šolskim poslopjem mnogo starišev, ki so bili vznemirjeni, da otrok ni domov. Pogled na jokajoče in krvaveče otroke pa je množico tako razburil, da je hotela s silo udreti v šolsko poslopje. Nekateri so metali kamenje v šolska okna in na učitelje. Slednjič se trumi posreči podreti vrata, na kar se vsuje kakih 50 oseb, oboroženih s palicami v šolsko sobo. Le orožništvo, ki je med tem prihitelo na lice mesta, je rešilo učitelje napada razljutene množice. Posledica teh prizorov je bila omenjena pravda. Državni pravdnik je tožil stariše hudodelstva javnega upora. In vsi, ki so bili pri demonstraciji navzoči, so bili kruto kaznovani z zaporom po več let. Zaman je dokazoval župnik vrešenski, da je proti načelom katoliške cerkve, otroke učiti veronauk v tujem jeziku, da je vlada sama dogodke zakrivila s svojim ravnanjem. Stariše je zadela železna pest pruskih tiranov. Toda skoraj vsa Poljska je razburjena vsled te nezaslišane krivice. Povsod nabirajo denar, da pomagajo žrtvam pruske brezsrčnosti in nedolžnim otrokom, ki so junaško pretrpeli muke za narodne svetinje.

Za slovensko vseučilišče se prirejajo shodi po vseh slovenskih deželah. Razna društva, občinski odbori in druge korporacije pošiljajo izjave državnim poslancem. Tudi iarijska podružnica „Slomškove Zveze“ je v tej zadevi na svojem občnem zboru sklenila primerno resolucijo.

Nova šolska postava se ima predložiti španskemu državnemu zboru v prihodnjem zasedanju. Načrt, ki ga je vlada sestavila, zahteva, da bodi šolski pouk

obligatoričen za otroke od šestega do dvanajstega leta. Občine, ki so imele doslej plačevati učitelja in učiteljice, dolgujejo tem še 24 milijonov frankov. Kako potrebna je preosnova šolstva na Španiskem, kaže dejstvo, da polovica španiskega ljudstva ne zna niti brati niti pisati. Nasprotniki kaj radi te žalostne razmere pripisujejo na rovaš katoliške cerkve, češ: Španija je klerikalna država. Resnica pa je, da ima Španija že več kot 30 let skoraj same framasonske vlade.

Sanatorij za jetične učitelje. Na kongresu francoskih učiteljev v Bordeaux se je sklenilo, naj se napravijo primerni sanatoriji za tuberkulozne učitelje. Že 26. septembra se je zbral v Parizu odbor raznih učiteljskih društev, da se posvetuje v tej zadevi. Sklenilo se je: 1. sezidati velik, avtonomen in neodvisen sanatorij; 2. potrebna svota 600.000 frankov se nabere iz prispevkov vlade, občin in posameznih oseb, ali pa s pomočjo loterije; 3. ako bo sanatorij sezidan, skrbeti morajo učiteljska društva za njega vzdrževanje.

Framasoni proti krščanskim šolam. Zagrizeni sovražniki katoliške cerkve na Francoskem niso zadovoljni s tem, da so izgnali na tisoče redovnikov in redovnic iz dežele. Njihovi napadi veljajo sedaj redovnim šolam. V francoski poslanski zbornici se je osnovala posebna skupina poslancev, ki ima namen, potegovati se za „svetni značaj“ šolstva, to se pravi, iztrgati cerkvi tudi tiste zasebne šole, ki jih še ima.

Štiristoletnica hrvaške umetne književnosti V dneh 12., 13., 14. t. m. so praznovali Hrvatje v Zagrebu z velikimi slavnostimi štiristoletnico svojega umetnega pesništva in početnika mu, Spletčana Marka Marulića. Slavnosti, h katerim smo odposlali tudi Slovenci svoje zastopnike, so bile zares velikanske. Hrvaški narod je pokazal, kako zna ceniti prosveto in nje blagoslovljene sadove, pokazal pa tudi, kako zna biti hvaležen tistim, ki so bili njegovi prvi dramitelji, njegovi pesniki-proroki. — Poleg raznih slovesnosti v cerkvi na pokopališču, v gledališču, itd. so bila zlasti pomembna mnoga krasna slavnostna predavanja, pri katerih so prvi hrvaški domoljubi razvili marsikako zrelo misel gledé probuje narodove, gledé slovstva in splošne narodne izomike. Žal da nam nedostaja prostora, da bi opisali vse to slavje natančneje in kakor zasluži! — Omeniti pa moramo, da so proslavile to 400letnico pred vsem tudi razne hrvaške šole. Posebno prisrčna je bila to zadevna slavnost na ženski učiteljski šoli v samostanu usmiljenih sestra!

Ljudske knjižnice. Ogrski minister za poljedelstvo je osnoval preteklo leto za poljedelske delavce 889 ljudskih knjižnic. V njih so knjige koristno-zabavnega in narodno-gospodarskega značaja. Isti minister je izdal tudi list za ljudstvo, več knjižic in koledarjev, katerih se je poldrugi milijon brezplačno razdelilo med delavce.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.

Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.